

המתנחל

קומדיה טרגית מאת נעם גיל

בימוי: יגאל זקס

תפאורה ותלבושות דפנה פרץ

תאורה: יעקב סליב

ע. במאי: מתן אמסלם

מ. הצגה: עדי מור

שחקנים: אוהד קנולר, יעקב דניאל, מעיין ויסברג

הפקה: "קבוצת עבודה"

זוכה פרס קיפוד הזהב 2016 (מחזאי ושחקן משנה)

אל ביתם של עודד ואלונה, זוג צעיר ומאושר, מגיע ערב אחד זכריה, חבר ילדות חסר אונים של עודד, המרותק לכסא גלגלים. עודד משכנע את אלונה לעשות כמה ויתורים, לגלות אחריות, ולפתוח בפניו את הבית. כשהזמן חולף מצבו של זכריה משתפר, הוא מתחיל להרגיש בבית, אבל עודד ואלונה פחות, עד שפתאום לא ברור למי בעצם שייך הבית, ולמי שייכים החיים של עודד.

הומור אבסורד משולב בדרמת מתח ואימה, יוצרים סיפור פרטי, שהוא גם משל חברתי.

ידיעות אחרונות: "הצגה שנשארת בראש גם כשהמסך יורד... אוהד קנולר נפלא... מעיין ויסברג מצוינת... יעקב דניאל יוצר תפקיד מתוחכם ומסקרן"

אתר הבמה: "מחזה מעורר מחשבה, כתוב היטב, לרגעים מבריקים..."

הארץ: "חוויה אינטלקטואלית"

מעריב: "מחזה חשוב... בימוי נהדר... רגעי משחק מופלאים... הצגה בלתי נשכחת"

NRG - בראש רשימת "חמש הצגות הפרינג' החמות של חורף 2016"

המחזה "המתנחל" פותח במסגרת תוכנית "נקודת פתיחה" של הקרן לפיתוח מחזאות ישראלית מיסודו של מפעל הפיס.

<https://www.facebook.com/hamitnahel>

"המתנחל" (תמונע, בהפקת "קבוצת עבודה"), שמוגדרת כ"קומדיה שחורה על הצד האפל של המצפון האנושי", מגולל סיפור קטן על זוג צעיר שנמצא רגע לפני המפגש עם חווית ההורות וגבר זר ונכה, חבר ילדות של הבעל, שהתייתם מאביו ופולש לדירתם מסיבה לא ממש ברורה. הקלחת המבעבעת של המטענים הרגשיים מובילה למערכת יחסים פרוורטית בין הצדדים, שמשפיעה על חזות הבית מבפנים ומבחוץ. לפחות למראית עין, המחזאי נעם גיל ("סופה של בדיחה" שלו הוצג בהבימה ב-2007) כתב ריאליזם מוחלט. במישור היותר סימבולי-פוליטי, זוהי מטאפורה מתעתעת לסכסוך הישראלי-פלסטיני ולטשטוש הזהויות בין כובש לנכבש. אמנם, אין לכך אזכור בריש גלי,

אבל דווקא לגישת ההפוך על הפוך יש כוח מיוחד, שהרי ההצגה לא פועלת בחלל ריק וכולה מצב מתמשך אחד, שאמור לרמוז על סיטואציה אחרת. עניינים רבים נותרים בגדר סוד מתוך כוונה להפקיע את ההתרחסות מהמקום האישי לאוניברסלי, מהספציפי לחסר ההקשר, מההזוי והמקרי לאפשרי בהחלט. הבמאי יגאל זקס "מקלף" שכבות טקסט נסתרות לכדי תלת שיח שיש בו איום, רתיעה, גילוי והסתרה. כששרשרת המצבים מתפתחת והדמויות מרגישות שסוגרים עליהן מלהתפתח, זקס אפילו מצליח להתוות אימה על הבמה.

אוהד קנולר בתפקיד עודד כריזמטי כתמיד, ומביע מצוקה מהעמדות שבהן הוא ממוקם: גבר, בעל, חבר, הורה לעתיד ובעל דירה, לא בהכרח בסדר הזה. מעיין וייסברג כאלונה מצוינת כאישה הנרתעת, כאם הפוטנציאלית והרעיה השבירה. יעקב זדה-דניאל כזכריה משובח בבניית דמות אפלה, אומללה ורבת פנים, שמציתה דרמת מוסר סביב השאלה מי היה כאן קודם". המתנחל" הוא מצג שמותיר אותך באי נוחות הולכת וגוברת. NRG

ביקורת אתר הבמה:

שבע שנים חלפו מאז שתיאטרון הבימה העלה במשותף עם צוותא את המחזה "סופה של בדיחה" מאת נעם גיל, כמין הפקת פרינג' ממסדית. הפעם גיל מגיח אל לב הפרינג' בתאטרון תמונע עם המחזה "המתנחל", שבמידה מסוימת אפשר למצוא בו חוט מחבר אל המחזה הקודם. החוט הזה הוא השאלה הנוגעת למידת האחריות שאנחנו נוטלים למעשינו, לזולת, ולסדר הדברים המובנים של המציאות.

"המתנחל" מזכיר במידה רבה את "המחיצה" שלענינת יקיר שעלתה עתה בחאן הירושלמי וייתכן שבהקשר הזה מצוי גם מפתח להבנת המתרחש, מעבר למה שנותן הדיאלוג המצוין, שיוצר תחושה של קומדיה המתפתחת כסיפור מתח או כסיוט בנוסח מחזות וסרטי אימה.

אצל יקיר האשמה והאחריות למה שהיה ומה שקורה חשופים ואילו אצל גיל הסיפור נע במהלך של כתב חידה האופייני למחזות אבסורד. כמו אצל יקיר, גם כאן זה נעשה בנוסח הרולד פינטר, וקצת אדוארד אולבי. דברים נאמרים והצופה נדרש להבין ולפרש אל מה הם מכוונים.

עלילת המחזה מתארת איך זכריה, נכה בכיסא גלגלים, מגיח לדירתם של אלונה ועודד ביום שאביו מת. אלונה, בהריון עם תאומים, ועודד ששונא את עבודתו, היה חברו הטוב של האורח הלא-קרוא מילדותם. הנכות של זכריה היא תוצאה של תאונת דרכים, כפי שמסתבר בשלב מתקדם של העלילה. עודד מחליט לקחת אחריות על חברו ולתת לו מקלט. מה שהוא אינו קולט זה שזכריה בא כדי לקחת - את הכל. בית, מכונית ואת אלונה.

פוליטי על נושא אישי

למען מי שיבואו לראות את ההצגה הטובה שביים יגאל זקס, לא אפרט את כל מה שקורה ואיך זה קורה בדירה שמעצבת התפאורה דפנה פרץ עיצבה כרצפה שעליה מסומנים חדרי השינה, המטבח, פינת האוכל, השירותים וחדר האמבטיה הצמוד לחדר השינה הגדול. גם הריהוט מסומן. כמו בסרט "דוגווייל". וכך גם השמירה על קווי המתאר של הדירה שתישבר בהדרגה. התאורה של יעקב סליב מוסיפה עומק לתרשים ופסקול המוזיקה מוסיף את המתח הנדרש.

אבל גם גיל וגם זקס מבקשים שנבין משהו - כל אחד מנקודת מבטו, כפי שהואילו לפרטה בדף התכנייה. גיל מדבר על התנחלויות במפורש ובמשפטים שיש בהם ביטויים כמו השתלטות, קרקע, חדירה לחיים של אחרים, סדר עולם שמאיים על הקיים, ואפילו שאלות כמו מי התנחל קודם ומי אשם אחר כך ובמשפט המסכם הוא קובע כי המחזה שלו "פוליטי על נושא אישי".

זקס לעומתו מתבונן באדם שהוא "מיקרוקוסמוס של דילמה קיומית בעולם רב תרבותי משתנה". הבחירה שלו כבמאי היא לקחת את הסיפור האישי, הגלוי או הנסתר, בלי לנסות לפתור את כתב החידה של גיל, ולספר את סיפורם של שלוש הדמויות במחזה כסיפור אנושי פרטי שמעבר לכל פרשנות שתינתן לו יאפשר גם למטאפורה להתקיים. בכל מקרה, בכל פרשנות ובכל מענה על כל שאלה שהמחזה וההצגה מעלים, הוא אומר "הבחירה היא שלכם".

זה מעלה את השאלה האם זכותו של יוצר להימנע מנטילת אחריות על מה שהוא אומר לנו ולהטיל אותה עלינו. האם זו תביעה לגיטימית מהצופים בהצגה ליצור אמירה במקום היוצר השותק? גם אם התשובה היא חיובית, עדיין אין בכך כדי לפטור את היוצרים - מחזאי ובמאי גם יחד - מלתת מפתחות למנעולים שהם שמים על יצירתם. המקרה הפרטי יכול להיות משל, אבל זה מחייב קיומו של נמשל קונקרטי - פוליטי בנוסח של גיל, או אנושי בזה של זקס.

המתנחל (צילום: אורלי דניאלי)

ריאליזם נושק לפנטסטי

כך או כך מדובר במחזה מעורר מחשבה, כתוב היטב ולרגעים מבריק ביכולתו לתאר הלכי נפש של שלוש הדמויות. ואת אלה עיצב מצוין יגאל זקס כשהוא מצליח ליצור עם שחקני ההצגה ריאליזם הנושק לפנטסטי, במצבים קומיים או דרמטיים, שמבטאים את האימה והחרדה הפרטיות והמשותפות, ובעיקר באמינות של ההתנהגות האנושית במצבים הלא צפויים.

אוהד קנולר מעצב מצוין ובעוצמה דמות מסוכסכת כעודד, שהאחריות לגורל הזולת מערערת את יציבתו הנפשית והיא זו שבה מתנחל זכריה, שאותו מגלם **יעקב דניאל** במשחק כבוש, בחלקה הראשון של ההצגה, שהופך למשחק כיבוש בחלקה השני,

ולניצחון הדרמטי בסיומה. מעיין וייסברג מצוינת כאילנה, שמשתלטת בהתחלה על הכל אך מהר מאוד מוצאת את עצמה לכודה, בלי להבין, ובהמשך כמשת"פית של זכריה.

ביקורת ידיעות ומעריב

ביקורת תיאטרון +

השתלטות עוינת

ההצגה "המתנחל" מציפה על בני השטח את סוגיית הכיבוש, גם אם היא נמנעת מלהזכיר את המילה אפילו פעם אחת

דנה שובמכר

המחזה "המתנחל" מספר את סיפורם של זוג אוהבים בשם עורד ואלונה. ערב אחד מתרפק על דלתם וזכריה, חבר נעורים נשכח של עורד, המורתק לכיסא גלגלים. רחמיו של עורד נכמרים עליו והוא מחליט לפתוח את הבית בפני זכריה הנשכח, שעובר להתגורר בביתם. ככל שמצבו של זכריה משתפר, מתערערים יחסיהם של עורד ואלונה.

המחזה, המוצג בתיאטרון תמוזע, מספר לא רק את סיפורם של בני הזוג, אלא אפשר לראות בו מחזה העוסק באחת הסוגיות המורכבות ביותר בחברה הישראלית – הכיבוש, גם אם המילה אינה מוזכרת במהלך המחזה.

זעקה חדה וברורה. קנולר, וייסברג ודינאל ב"המתנחל" חת ביותר, החל מאוהר קנולר הנהדר, יעקב דינאל הווירטואוזי, ומעיין וייסברג המרטיטה. שורה תחתונה: הצגה נשכחת עם מסר שמחלחל כמו כדור אקדח וד.

מחזה "המתנחל" מעמת את בני הזוג עם הרבר המפחיד ביותר – אובדן הפרטיות והשגרה היומיומית לטובת השתלטות עוינת שפורמטת את כל התפרים הרקים של החיים. מחזה חשוב, נוקב ועוכר שלווה, הוועק את זעקת האנשים על המצב שאליו נקלעו ואת זעקת הצד האחר – זעקת המתנחל. זעקה חדה וברורה, הנש מעת מקיר לקיר, וגורמת לקהל לזוע באי נוחות על כיסאותיהם. מרכיבי ההצגה הזאת הופכים אותה לאחת ההצגות המעניינות ביותר המוצגות כיום בתיאטרון. הצגה המעמדת את שני הצדדים תוך הצגת המצב המורכב. הבימוי של דינאל זקס נהדר ודינאל זקס המושק מופלאים. אין ספק, מדובר בלהקת שחקנים משובי

2.2.2016 | יום ג' | כג בשבט תשע"ו | המדור **מעריב**

משלוש יוצא

'המתנחל' היא הצגה שנשארת בראש גם אחרי שהמסך יורד

שי בר יעקב

בתוכנית 'המתנחל' מגדיר המחזאי נועם גיל את ההצגה שכתב כ"מחזה פוליטי על נושא אישי". אני הייתי מגדיר אותה קצת אחרת: כמחזה אישי שאולי משליך על מצב פוליטי בצורה עדינה ומרומזת. בכל מקרה, גיל כתב דרמה אנושית מעניינת ומותחת, שמוצגת כעת בתיאטרון תמונע. הסיטואציה הבסיסית שהמחזה מתאר היא של פלישה של גבר זר, נכה על כיסא גלגלים, לדירה של זוג צעיר המצפה לילדם הראשון. הפולש הוא חבר ילדות של הבעל, שהקשר ביניהם נותק. לאורך הדרך מתברר שהנתק נוצר בגלל אירוע מגיל הנעורים, ויש לבעל רגשי אשמה חזקים על כך. הזר מנצל זאת כדי להעמיק את חדירתו ולאט-לאט מתברר שמה שהוא באמת רוצה זה להשתלט על הדירה ועל חייו של הבעל. היחסים המעוותים הנרצחים בין שלוש הרמויות משקפים אולי את היחסים שבין הישראליות הציונית הישנה לישראליות המשיחית החדשה, זו שנבראה כתוצאה ממפעל ההתנחלויות. גם העובדה שהפולש הנכה קרוי זכריה וחזותו מורחית בעור הבעל, עורר, הוא בעל חזות אשכנזית מובהקת, מוסיפה רובד אפשרי של פרשנות. האם מנסה המחזאי לרמוז לנו שיש קשר סמוי בין שני השסעים האלה?

השלב השונים של המאבק בין הפולש לזוג הנבוך מסומנים היטב הודות לבחירתו של הכמאי יגאל זקס להעמיד את ההצגה על כמה פתוחה שעל רצפתה משורטטים הקירות המפרידים בין החררים השונים בדירה (עיצוב: דפנה פרץ). כשהרמויות מתחילות לעבור דרך הקירות הרמיוניים מתגבשת התחושה שהמציאות הולכת ונפרמת ושהרמויות נכנסות לאזור תודעה אלטרנטיבי והווי. את התחושה הזאת מעבירים היטב שלושת השחקנים המצוינים. אוהד קנולר נפלא בתור הבעל שנשחט רגשית ושמגיע למצבים נפשיים שלא תיאר לעצמו שהוא מסוגל להגיע אליהם. מעיין ויסברג טובה מאוד בתור האישה שחשה שהארמה רועדת מתחת לרגליה אבל אינה מצליחה לפענח את הקשר הנסתר בין בעלה ובין הזר. יעקב דניאל, הפולש, בונה את האיום מצד רמותו בהדרגה באמצעות מבטים קטנים, חיוכים מבוזים וג'סטות של כנות מפתיעה, ויוצר תפקיד מתוחכם ומסקרן. התוצאה היא הצגה מטרידה וחזקה, שדווקא בגלל שאינה מספקת תשובות ברורות בסופה מכריחה אותנו להמשיך להרהר בה ולתהות על משמעותה גם זמן רב אחרי שנסתיימה.

כ 5

במה

"מחזה חשוב... במוי נהדר... רגעי משחק מופלאים... הצגה בלתי נשכחת"

מעריב

"הצגה שנשארת בראש גם אחרי שהמסך יורד... שחקנים מצוינים"

ידיעות אחרונות

המתנחל

אוהד קנולר
מעייץ ויסברג
יעקב דניאל

מאת נעם גיל

בימוי: יגאל זקס

תאורה: יעקב סליב

תפאורה ותלבושות: דפנה פרץ

